

Rezime Izvještaja guvernera - septembar 2013

Ažurirano: 12.12.2013. godine

U Izvještaju guvernera za septembar mjesec 2013. godine, dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2013. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2013. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u ovom periodu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2013. godinu.

Prema podacima Monstata tokom prvih šest mjeseci ove godine evidentirane su pozitivne aktivnosti u gotovo svim privrednim djelatnostima što je rezultiralo realnim rastom BDP-a u oba kvartala. Međutim treba napomenuti da je rast dijelom i rezultat niske osnove iz prethodne godine, posebno niske privredne aktivnosti u prvom kvartalu 2012. godine, izazvane vremenskim nepogodama.

Cijene su u septembru 2013. godine, u odnosu na prethodni mjesec, zabilježile rast od 0,1%, dok je godišnja stopa inflacije iznosila 1,8%.

U prvih devet mjeseci 2013. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, zabilježen je rast industrijske proizvodnje od 8,8%. Rast je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom i iznosio je 58,5%, i sektoru vađenja ruda i kamena 1,1%, dok je pad proizvodnje od 14,9% ostvaren u sektoru prerađivačke industrije.

Broj dolazaka turista, tokom prvih devet mjeseci 2013. godine, povećan je za 3,0%, u odnosu na isti period prethodne godine dok je broj noćenja povećan za 2,3%. U istom periodu, u vazdušnom saobraćaju, je broj prevezenih putnika povećan za 15,6%, dok je prevoz robe smanjen za 3,3%. U željezničkom saobraćaju je za prvih devet mjeseci (tri kvartala) ove godine prevoz putnika veći za 10,0%, a prevoz robe za 26,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju, za prvih devet mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne, povećan je za 3,5%, dok prevoz robe bilježi rast od 55,2%.

U šumarstvu je, tokom prvih devet mjeseci 2013. godine, proizvedeno 188.326m³ šumskih sortimenata, što je za 19,5% više nego u istom periodu prethodne godine, što je dijelom rezultat izuzetno niske osnovice u u prva dva mjeseca 2012. godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2013. godine zabilježilo rast od 29,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Promet robe u trgovini na malo (u tekućim cijenama) je tokom prvih devet mjeseci 2013. godini ostvario rast od 10,3% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u septembru je iznosio 171.440, što predstavlja pad od 2,9% na mjesečnom nivou i rast od 0,9% na godišnjem nivou. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u septembru 2013. godine iznosio 30.919, što predstavlja pad od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 9,4% u odnosu na septembar 2012. godine.

Na kraju septembra 2013. godine, od 54.119 pravnih lica i preduzetnika, njih 12.449 ili 23% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika smanjen je za 1,2%. Pozitivnu tendenciju bilježi i ukupan iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa koji je na kraju posmatranog perioda iznosio 421 milion eura, i bio je za 3,9% niži nego u avgustu. Koncentracija duga na dan 30.09.2013. godine je bila relativno velika, jer je 10 najvećih dužnika (0,08% ukupno evidentiranih dužnika), učestvovalo sa čak 22,1% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,40% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 46,5% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka na kraju septembra je veća za 9,3% u odnosu na kraj prethodne godine. U strukturi aktive agregatnog bilansa banka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti i ostala

potraživanja, koji su na kraju septembra 2013. godine, u odnosu na decembar 2012. godine veći za 8,3%. Treba napomenuti da je ovakav rast kredita djelimično uslovljen i primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Ukupan iznos novoodobrenih kredita u bankarskom sektoru, za prvih devet mjeseci 2013. godine je iznosio 563,7 miliona eura.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 70,8% zauzimaju depoziti. Depoziti su na kraju septembra 2013. godine iznosili 2.172,9 miliona eura i bili su za 1,3% viši u odnosu na prethodni mjesec. U odnosu na kraj decembra 2012. godine, depoziti u bankama su se povećali za 9,7%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite stanovništva odnosilo se 1.222,9 miliona eura ili 56,3%, dok se na depozite privrede odnosilo 630,3 miliona eura ili 29%. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2013. godine iznosio je 426,5 miliona eura, što je za 137,8 miliona eura ili 47,7% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Kredit i ostala potraživanja koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u septembru iznosili 524,5 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 6,5%. Nekvalitetni krediti i ostala potraživanja (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju septembra tekuće godine činili 17,4% ukupnih kredita i ostalih potraživanja i u odnosu na prethodni mjesec bilježe pad od 0,1%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite u septembru 2013. godine je iznosila 9,31%, što je za 0,02 p.p. niže nego na kraju avgusta, dok je u odnosu na decembar 2012. godine zabilježila pad od 0,16 p.p. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 2,73% u septembru 2013. godine i ostvarila je pad od 0,10 p.p. na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na decembar 2012. godine zabilježila pad od 0,50%.

Na kraju septembra 2013. godine, obavezna rezerva banaka je iznosila 201,9 miliona eura, što za 1,2% više u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na decembar prethodne godine obavezna rezerva bila za 7,9% viša. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 45,6%, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 27,2%, a u državnim zapisima 27,2%. Tokom septembra 2013. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu i nijesu koristile mogućnost da do 50% obavezne rezerve koriste za održavanje likvidnosti.

Bruto premija osiguranja iznosila je 5,6 miliona eura na kraju septembra 2013. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (85,2%) dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (14,8%).

U septembru 2013. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 4 miliona eura kroz 577 transakcija. Tržišna kapitalizacija na dan 30.09.2013. godine iznosila je 2,8 milijardi eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 1,7%. Berzanski indeks MONEX20, čija je vrijednost na kraju septembra 2013. godine bila 9.084,84 indeksnih poena, zabilježio je pad u odnosu na kraj prethodnog mjeseca za 3,1%, dok je indeks investicionih fondova MONEXPIF iznosio 2.832,94, i zabilježio rast od 0,6%.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u septembru 2013. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 0,9 miliona eura, dok je u septembru 2012. godine ostvaren deficit u iznosu od 21,9 miliona eura. Deficit budžeta, za prvih devet mjeseci 2013. godine, iznosio je 138,2 miliona eura, odnosno 3,9% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 116,4 miliona eura ili 3,3% BDP-a, što je u odnosu na plan za septembar više za 17,3%. Izdaci budžeta iznosili su 117,3 miliona eura ili 3,3% BDP-a, što je 11,7% više u odnosu na plan za septembar 2013. godine, a 0,4% niže u odnosu na ostvarenje izdataka u septembru 2012. godine.

Na kraju septembra 2013. godine, javni dug Crne Gore iznosio je 1.844,8 miliona eura. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 480,9 miliona eura, a na spoljni dug 1.363,9 miliona eura.

U periodu januar-septembar 2013. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 29,1% u odnosu na isti period 2012. godine i iznosio je 231,7 miliona eura. Na računu roba zabilježeno je smanjenje međunarodne robne razmjene usljed pada vrijednosti uvoza za 4,1%, uz istovremeni rast izvoza roba za 3,8%, što je rezultiralo smanjenjem spoljnotrgovinskog deficita za 6,3%

u poređenju sa istim periodom 2012. godine. U periodu januar-septembar 2013. godine, prema preliminarnim podacima, neto priliv SDI iznosio je 275,6 miliona eura, što je za 14,8% manje u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, a uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u septembru tekuće godine.

U septembru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Pripremljen je nacrt Izvještaja o pregovaračkom poglavlju 17 – Ekonomska i monetarna politika, pripremljena su i prosljeđena dodatna pitanja EK iz nadležnosti RG 9 – finansijske usluge, a ostvareno je učešće u izradi dijela Programa pristupanja Crne Gore EU (PPCG) u okviru RG 9, 17 i 18.

Nastavljene su aktivnosti u cilju unaprijeđivanja informacionog sistema Centralne banke Crne Gore. Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem web prezentacija i nastupima u medijima. Takođe, Centralna Banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.

U okviru aktivnosti Guvernera na planu međunarodne saradnje, u septembru je ostvareno učešće na sastanku Kluba guvernera centralnih banaka Centralne Azije, crnomorskog regiona i balkanskih zemalja, koji je održan u Jerevanu, kao i učešće na Konferenciji na visokom nivou o skorašnjim ekonomskim dešavanjima u Jugoistočnoj Evropi, regionalnoj saradnji i reformama neophodnim za evropske integracije, održanoj u Tirani. Takođe, ostaveno je učešće na ceremoniji potpisivanja Sporazuma o osnivanju Centra za razvoj finansija (CEF) kao međunarodne organizacije, na Bledu.